

časa nasitil, prijatelj je prišel kmalu potem iz lova, i drdrala sva jo proti Črnomlji, — jaz vesel, da sem svojo nalogo izvršil i bival par ur v gradu starodavne snove, a on obilne divjaščine. Skubec.

Volitvene zadeve.

Volitve na slovenskem Koroškem.

Slovensko politično društvo „Trdnjava“ zedinjeno z državnopravno stranko z gorko besedo Slovencem priporoča, naj za poslanca v državni zbor volijo skušenega rodoljuba

gosp. **Andreja Einspielerja**, c. k. profesorja, deželnega poslanca in hišnega posestnika v Celovcu, in pa gosp. **Ferd. Vigela**, posestnika na Ziljski Bistrici.

„Slovenci! volite oba vsi od kraja — volite vsacega enoglasno!“ — tako kliče volilni odbor svojim rojakom na Koroškem v osodepolnem tem trenutku, in mi upamo in srčno želimo, da se 13. oktobra spolni domoljubni klic na korist Slovencem Koroškim.

Volitve na slovenskem Štajarskem.

V včerajšnjem „Slov. Gosp.“ oklicuje osredni volilni odbor kandidate, ki naj jih Slovenci v 3 volilnih okrajih volijo. Obširni oklic sklepa tako-le:

„Vabimo torej vse poštena in blagodušne domoljube, zbrati se okoli naše konservativne zástave, ki je brez dvoma prava zástava ljudstva, katero je v svoji ogromni večini konservativno, to je: udano kat. cerkvi in verno, ter se svojih starodavnih pravic in navad drži, ako so njegovim razmeram prikladne. Priporočamo Vam tedaj, predragi rojaki, naslednje gogospode, ki so prijatelji in branitelji naših načel, kot kandidate za državni zbor:

I. Gospoda **Jan. Pajka**, bivšega profesorja na Mariborski gimnaziji, za kmetske srenje Mariborskega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Maribor, Slov. Bitrica (volišče Maribor), Konjice, kder je ob enem volišče, Slov. Gradec in Marenberg (volišče Slov. Gradec). *)

II. Gospoda **Mih. Hermana**, slovenskega deželnega poslanca in odbornika v Gradci, za kmetske srenje Ptujkega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Ptuj Ormuž, Sv. Lenart (volišče v Ptuj, Rogatci), Ljutomer in Gornja Radgona (volišče v Ljutomeru).

III. Gospoda **Fr. Kosarja**, kanonika v Mariboru, za kmetske občine Celjskega volilnega okraja s sodnijskimi okraji: Celje, Vransko, Gornjigrad, Laško in Šoštanj (volišče v Celji), Brežice, in Sevnica (volišče v Brežicah).

Prosimo lepo vse poštenjake, posebno pa častito duhovščino in slavna županstva, da prav marljivo delajo za te može, ki so naši pravi zaupniki, da zmaga naša pravična stvar.“

Slovstvene stvari.

Najnovejša slovenščina.

Kakor na svetu vse napreduje, tako napreduje tudi jezik; pa kakor v politiki oni „napredek“, s katerim

*) Pri nasvetovanji g. Pajka dodaja „Slov. Gosp.“ sledečo opazko: „Gosp. prof. Pajk se je vsled porazumljenja med obema strankama na podlagi tega, kar smo kot „poslednjo besedo“ od svoje strani v „Gospodarju“ šte. 30. (proti koncu) rekli, in v soglasji s tem volilnim oklicem za kandidata postavil in z dobro vestjo priporočil.“

se bahajo naši „mladi“, ni pravi napredek, temveč le pot k narodovemu propadu; tako tudi najnovejša pisava nekaterih slovenskih pisateljev je veliko bolj v škodo, nego v korist slovenskemu jeziku. Kakor se nam je nova neslovenska politika prinesla iz Štajarskega po nekaterih prenapetih „naprednjakih“, tako se nam tudi nova pisarija od taiste strani vsiluje po nekaterih prenapetih učenjakih. *) Da s tem gre slovenščina res rakovo pot, prepriča se lahko vsakdo, če bere na priliko nekdanji „Glasnik“ pa sedanjo „Zoro“ in posebno „Vestnik“, ali članke v prejšnjih tečajih naših časopisov, pa sestavke naših dni v „Narodu“ ali v „Soči“. Če že sam ni od novotarij zaslepljen, spozná lahko vsak, da naše slovstvo peša in da se slovenščina nagiblje že k propadu. Kajti mesto blagoglasnega in razumljivega slovenskega jezika pišejo neokorno in težko-umevno štajarsko-ogersko narečje; in to jim je napredek.

Se vé da braniti ne moremo nikomur, da piše v svojem narečji, in to tudi ni nič čudnega ali novega; pa čudno in novo je to, da ti novi „piseci“ mislijo, da so oni sami vzeli slovenščino v „štant“, ter samo svojo pisavo imajo za čisto slovenščino, vsako drugo kot „zastarelo“ zaničljivo zametujejo! Zato se ogibujejo v svojih spisih marsikterih lepih, starih in v ljudstvu vkoreninjenih besed in rekov, češ, da so „nemčizne“ (izvrstno lepa oblika, škoda, da je niso v Dunajsko razstavo poslali!), da jih nadomestijo sè svojimi deželnimi ali celó le krajnimi izrazi, ali pa — in to je posebno „nobel“ — z besedami iz drugih slovanskih narečij. Pri tem se ozirajo preveč na staroslovenščino in na druga slovanska narečja, pa premalo na narodno govorico.

Le nekoliko izgledov.

1. *Brati — čitati.* „Slobo dakle nemčizni brati v pomenu čitati, konči v boljših spisih!“ kliče g. R. B. v „Vestniku“ konec svojega članka, v katerem trdi, da je beseda brati v pomenu čitati, lešen vzeta iz nemškega. Da se v tem pomenu ne rabi v nobenem drugem slovanskem narečji, to ni še zadosten dokaz, da je beseda brati — lešen nemčizem. Po tej teoriji bi morali iz jezika izpahniti vse tiste besede in vse fraze, ki se ne nahajajo v drugih slovanskih narečjih, in tedaj bi pisali res „vseslovanski jezik“, ali še boljše: „cvet vseh slovanskih jezikov“; a res reven bi bil tak „cvet“. Jaz mislim, da kolikor več besed ima jezik za eno in isto reč, toliko boljše je; če tudi s tem ne zagovarjam vsake spake, ker ta bi bil drugi ekstrem, tako zavržljiv, kakor prvi. — Vrnimo se k besedi brati — čitati. Ako je ta beseda v tem pomenu „nemčizna“, gotovo je tudi „latinizna“ in „grščizna“, kajti tudi Latinec ima legere — čitati, pa colligere (kar je ravno tisto, le sestavljeno) — brati, na pr., jagode; in v grškem je že Homer rabil besedo λέγω za verba colligere — besede brati, to je, čitati. In slovensko ljudstvo (in to mislim, da ima pri tem tudi svoj glas) kako govori? Naj bo le res, kar pravi omenjeni „pisec“, da na levem pobrežji Dravskem šče skoro vsak neškolan človek golči: šteti, štetje, in tako tudi Prekmurec in hrvaški Slovenec — kako pa „golči“ vsa velika večina drugih Slovencev po Kranjskem, Primorskem, Koroškem in tudi po Štajarskem? Menda le brati, kar pa je, kakor R. B. sam spoznava, v rabi tudi ondi, kjer se govori šteti ali čitati. Po mojih mislih se je tudi beseda čteteti, šteti, čitati začela rabiti v tem pomenu ravno tako, kakor beseda brati; saj med besedo brati — verba

*) Gosp. Bož. Raič je posebno ploden o tem „napredku“. Vred.

colligere, in besedo šteti — verba numerare ni velik razloček. Zato s tem ne zametujem besede „čitati“, naj se le rabi, kakor se rabi brez spodtikljeja iz nje izpeljana čitalnica: moj namen je le zagovarjati besedo brati, ki, če tudi v tem pomenu ni tako stara, kakor čitati, vendar je čisto slovenska, blagoglasna in v ljudstvu vkoreninjena.

2. *Bukve — knjiga.* Tudi stare bukve niso več mladim pisateljem po godi, ter segajo rajši po novih knjigah. Zakaj to? Menijo, da je beseda bukve izpeljana iz nemške besede Buch, kar pa ni res. Beseda bukve je ravno tako stara, kakor beseda kniga (ne knjiga), in še starša. Bukva je pomenjalo v stari slovenščini črko, tedaj bukve — črke, kniga (primeri lat. littera in litterae). Res, da se je začela beseda bukve pozneje rabiti v tem pomenu, pa to, kakor tudi ugovor, da je drugi Slovani nimajo, nič ne dé; beseda je čisto slovenska. Pa tudi da bi bila vzeta iz nemškega, ali bi nam to dalo že pravico, da jo zavržemo, potem, ko se je med ljudstvom že vdomačila, da se ne dá več v govorici zatreti? „Ne bodimo šalobarde! — pogledjmo malo druge narode, na pr. ravno Nemce. Koliko je tujk v njihovem jeziku! Da ne navedem preveč posameznih izgledov, naj omenim le to, da so jim skoro vse besede s začetnico pf (razun onomatopoetičnih) — tujke; in to tudi samivedó; pa kateremu Nemcu je kedaj prišlo v glavo, da bi jih zavrgel? Bodimo tudi praktični, ne le teoretični, da s svojimi teorijami ne pridemo „ad absurdum“.

3. *Končnica — nik,* na pr. odrešenik, učenik itd. g. O. C. („Vestnik“) ni vseč, in le končnica — telj mu je pravilna, „akoravno je res, ka končevka na — telj nam Slovincem od negda ne ugaja“. Pa zakaj ni pravilna končnica — nik? Zato, ker „pri Ogerskih Slovincih je vse živo končevk na — telj“; ergo „slobi godne“ so te nepravilnice na — nik. — Jaz pa mislim, da v slovenskem jeziku naznanja končnica — nik ravno to, kar — telj, namreč delajočo osebo; in za trpečo nam veljá le končnica — nec. Ali moremo in smemo te lastnosti našega jezika prezirati in žrtovati Hrvatom v ljubo? Toraj: odrešenik ali odrešitelj, učenik ali učitelj je vse eno in dobro; nasproti pa: mučenik mesto: mučenec je „hrvatizna“.

4. *Še — šče.* Kdo bi si bil kedaj mislil, da se bo besedica še sčasom v pisavi spremenila v grdo spako šče? Pa zakaj? Zato, ker v nekem kotu Slovenije se tako govori, pa je dosti; tako mora biti. Morda si jo mladi „pisci“ razlagajo in opravičujejo tako-le: Kakor se zdaj piše išče m. nekdanjega iše, ognjišče m. ognjiše itd., tako tudi šče m. še. Če je pa taka, adio š! Pisalo se ne bo za naprej več: hiša, šala, piše itd., ampak dosledno: hišča, ščala, pišče itd.!

Za danes naj to zadostuje. Moj sklep iz tega je ta-le: Dan za dnevom se množí število novih oblik in besed, in „čobodra“, ki se iz njih napravlja, loči se čedalje bolj od narodnega jezika, dokler ne pridemo do one blažene dôbe, katero je videl že napraj v duhu rajni Prešeren, ko bomo pisali in govorili

„Ko žlobodrali so tam v Babiloni,

Ko bil jim Bog je govorico zmedel“.

J. K. *)

Nov slovensk politični časnik.

Ker je pisatelj teh vrstic bil v skupščini, ki je sklenila izdajanje novega kat. političnega lista, naj poroča, kako je to bilo.

Zmenili smo se, da bode list izpočetka izhajal samo po trikrat na teden, ne pa vsak dan; to pa posebno zato, ker nismo vedeli, ali bo moči dobiti tiskarja, ki kar na nos na vrat bi mogel začeti tiskati dnevnik. Ob novem letu pa list mora izhajati kot dnevnik, ako bode le dovolj „gmotne podpore“; tiskar bi se dotle že lahko priskrbel za tiskanje dnevnika. Gmotno podporo pa smo sklenili zlagati z darovi; to je, vsak konservativec bi daroval (ne pa tako, da bi kedaj od tega kakor pri delnicah pričakoval povračila) za list, kolikor bi hotel in premogel. Tako je — da o drugih molčim — precej pri zborovanji neki gospod obljubil 320 gld. kot darilo, neki g. kaplan pa 100 gold., ki jih je pa kar odštel. Da bi se pa temveč dobilo daril, bilo je govorjenje, da bi se darila dajala v dveh obrokih, kajti pri nekterih je v tem trenutku večja volja, kakor premoženje. Polovica darila bi se izplačala prvi mesec, druga pa o pol leta. Zmenili smo se, da se dá okrožnica na vse gg. dekane, pri katerih bi se sešli konservativci, da bi podpisali, koliko kdo misli darovati za list, in kdo da se misli naročiti na list. Po tem potu bi se organiziralo nabiranje daril in naročil, ki bi imelo velikansk vseh; sicer pa bi bilo nabiranje nemogoče, in list bi bil zamorjen, predno bi bil rojen.

Da bi se pa vse to moglo tako zgoditi, izvolili smo odbor, v katerem so samo naši slavni možje iz vseh dežel slovenskih, o katerih se lahko reče, da imajo narod Slovenski za seboj. Čeravno nekteri imenovanih gospodov niso bili pričujoči v tej skupščini, nadjamo se, da drage volje stopijo v odbor. Ta odbor, ki ima pravico, privzeti si še drugih udov, bi imel izvršiti to, kar so sklenili rodoljubi, in storiti vse drugo, kar bi bilo prospešno za list. Upati je, da sl. odbor tudi vse to stori; sicer ne bode lista.

Zastran imena lista ni bilo posebnega govorjenja. Neki rodoljub je samo izrekel misel, naj bi se list imenoval „Slovenija“, ker je list s tem imenom že enkrat izhajal. Jaz sem pa teh misli, da se ne bi list imenoval „Slovenija“, ker teh imen imamo že dovolj, in nov list s tem imenom delal bi le zmešnjavo. Več gospodarjev v hiši ni dobro, več otrokom enih in istih starišev se ne daje eno in isto imé; tako tudi ni dobro bankam, listom itd. nakladati imé „Slovenija“. Nekdanji list „Slovenija“ se je še lahko tako imenoval, ker še ni bilo drugih in drugačnih „Slovenij“; al zdaj bi bilo to imé le v zmešnjavo. Čehi imajo „Čeha“ (list), Moravani imajo „Moravana“ (list); zakaj mi Slovenci ne bi imeli „Slovenca“ (list)? Imé „Slovenec“ gotovo ni slabše od „Slovenije“; boljše je pa v tem, da ne dela zmešnjave, in da se nekako lože izgovarja v dativu in lokalu.

Gledé vrednika ni bilo govorjenja, to se je pripustilo sl. odboru. Tukaj, kjer sem jaz, kroži ta misel, naj vrednik ne bode duhoven; vzrok je ta, ker duhoven našim nemčurskim in mladoslovenskim listom ne more slediti v kaluže, kjer se jim nasproti postavi najlože neduhoven, ki bi se izključljivo posvetil vredovanju lista; drugač pa list ni veliko vreden. Pri nas je ta misel, da vrednika novemu listu dobiti, ne bode treba daleč hoditi. List, ki ga on zdaj že vrede, in je priljubljen, je vsaj toliko političen, kakor je „Sl. Nar.“; pogumen je pa tudi tako, kakor ne vsak; dan danes je pa pogum velik faktor, ko se „obče mnenje“ le „dela“. Odboru po tem takem ne bi bilo treba veliko skrbeti za vrednika, skrbeti mora le, da se veliko daril in naročil dobí; zakaj prva, druga in tretja stvar so novci in zopet le novci!

Toliko v pojasnjenje in prevdarek!

x.

*) Obljuba nam jako draga; saj je „baš“ več mladoslovenskih tacih eksclencij!